

VIER KERST, ALS JE DURFT

Kerstmis 2025

God wil het.

Het staat met grote letters getatoeëerd op de gespierde arm van de Amerikaanse minister van oorlog. In het Latijn: Deus vult. God wil het. Dezelfde kreet waarmee kruisvaarders in de middeleeuwen de bevolking van Jeruzalem en Palestina afslachtten. God wil het!

In de Verenigde Staten, in Europa en ook in ons eigen land wordt de christelijke traditie tegenwoordig vaker ingezet voor een extreemrechts en gewelddadig gedachtegoed. Christelijk geloof legitimeert dan een tegen van alles zijn: tegen migranten en hun kinderen, tegen vrouwen, tegen queer personen, tegen wetenschappers, journalisten, kunstenaars. Tegen mensen die hun mond opendoen, die anders zijn, die nadenken, die kritisch zijn of de verbeelding vieren. Kortweg: tegen de cultuur die ze zeggen te beschermen, maar die ze in wezen diep minachten of waar ze domweg geen reet van begrijpen.

Lieve mensen, het is Kerstmis. En ik begin met iets godgeklaagds. Misschien kan ik beter met wat anders beginnen. Iets kleins. Een hobby die ik heb ontwikkeld omdat ik nogal veel onderweg ben, door stad en door land en vaak lopend of fietsend of met het openbaar vervoer. Je moet het ook eens proberen, als je genoeg hebt van het kijken naar je telefoon of naar de remlichten van je voorganger. Ik weet nog niet hoe het heet, maar het gaat zo. Je kijkt naar de gezichten van mensen. Je merkt op dat de meeste mensen die op zichzelf zijn een rustig en gesloten gezicht hebben. Als ze in gesprek zijn is er juist leven en beweeglijkheid te zien. Soms is dat ook zo als iemand praat door de telefoon of grappige of lieve dingen ziet op een beeldscherm: het gezicht danst wat het lijf voelt.

Maar heel soms – hier gaat het om – heel soms zie je iemand die op zichzelf is en waarvan het gezicht nog open is, en dat langzaam dichtgaat. Zo iemand heeft dan net opgehangen of afscheid van iemand genomen. Het contact dat net is afgesloten ijlt nog na op het gezicht. Langzaam vervaagt de lach of blik van tederheid, of een geërgerde of zorgelijke frons. Soms ziet iemand dat ik het zie en sluit het gezicht zich sneller. Betrapt!

Lieve mensen, het is Kerstmis. Nu verzamelen zich al onze goede voornemens. Nu belijden we in woorden en in daden dat we het toch eigenlijk goed bedoelen allemaal. En dat eigenlijk vrede normaal is. Niet oorlog, niet vervreemding of polarisatie, maar vrede. God wil het, toch?

Wat zijn we toch ongeneeslijk geneigd om onszelf groter te maken dan we zijn. De Amerikaanse minister van oorlog doet het, ik doe het ook. Mag ik met Kerstmis preken en dan mijmer ik wekenlang over wat ik hier ga vertellen, vier keer begin ik opnieuw en drie keer wanhoop ik net niet. Want ik wil in topvorm wezen! Totdat ik durf te zien wat Kerstmis zo ontstellend maakt. Zo klein. Zo groots. De boodschap van Kerstmis gaat zo tegen ons normale doen in, we moeten het minstens eens per jaar horen. Eigenlijk zouden we het dagelijks moeten horen, totdat het vlees en bloed in ons wordt, en bewustzijn.

Kerstmis is het begin van het verhaal van Jezus, die we de Christus noemen. Ik zeg het op die manier omdat veel mensen denken dat Christus – of Messias, wat allebei 'Gezalfde' betekent – omdat veel mensen denken dat Christus zijn achternaam was. Dat is het niet. Jezus is de mens, Christus is wat hij onthulde – en dat gaat over ons allemaal.

De vriendinnen en vrienden van Jezus, zijn leerlingen, waren de rest van hun leven bezig met het verwerken van wat ze met hem hadden meegemaakt. Zoals wij bij sommige gebeurtenissen of relaties een leven lang bezig kunnen zijn met het uitpakken van wat het allemaal betekent.

Vanuit die betekenis componeerden ze hun verhalen over Jezus. De eerste evangelist, Marcus, begint bij Johannes de Doper die Jezus bevestigde in zijn roeping. De tweede en derde evangelist, Mattheus en Lucas, vertellen een oorsprongsverhaal, over Jozef en Maria en hun kind. En de vierde evangelist die in de Bijbel is opgenomen, Johannes, begint zijn verhaal met poëzie.

In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.

De poëzie van Johannes is net zo raadselachtig en poëtisch als de geboorteverhalen van Mattheus en Lucas. Versta die verhalen over het stalletje als je blijft niet als een journalistiek verslag, maar als een poging om met verbeelding uit te drukken wat iemand betekent.

Jij, lief kind, zo kunnen wij ook zeggen tegen onze kinderen, je bent in en tussen ons gegroeid en geboren maar het is ook alsof je uit de hemel bent gekomen. Helemaal van ons ben je en je ontsnapt ons, helemaal van jezelf ben je en ook ontvang je jezelf van godweetwaar. Dat zal een leven lang doorgaan. Toen je geboren was kwam de normaal zo norske hond bij je liggen en er ging een vlinder op mijn hand zitten en opa die nooit huilt moest zo huilen toen hij je vasthield, en je knorde zoals een poes spint en het was heel warm die dag en plots ging het regenen, of die avond stond er een regenboog...
Hoor je het gebeuren? Zo vertellen wij, zo verbeelden wij betekenis.

Zo gebeurde het ook met Jezus, die we de Christus noemen. Hoe druk je uit dat je tot in je vlees en bloed weet dat iemand, dat hij iets van het heilige voor je opende? Niet met schone schijn en glitter, niet vanuit een positie van macht en rijkdom, maar in opperste kwetsbaarheid en beziel door een merkwaardige macht die mensen genezing bracht? Hoe druk je uit dat iemand je wegvoert van de vraag wat jij wil naar de vraag wie of wat jij dient? Zo zochten de leerlingen naar woorden.

Als wij zeggen dat Jezus openbaart wie wij allemaal ten diepste zijn, elk van ons een kind van God, genomen uit de aarde, drager van iets eeuwig, elk van ons onnoemelijk kostbaar en ondraaglijk kwetsbaar – als wij zeggen dat Jezus toont waar werkelijke macht ligt, wat God werkelijk wil, dan hebben we daar beelden bij nodig die ons vertederen en ontregelen en ontstellen. Een stalletje hebben we nodig. En poëzie.

Want denk je toch eens in dat je een religie wil stichten omdat je er schathemelijk mee kunt worden of beroemd, of omdat je er je eigen sekse of ras of land mee kunt ophemelen. Zou je dan gaat vertellen dat de Redder geboren is bij doodgewone mensen, een timmerman en zijn verloofde, joden die op de vlucht gejaagd werden door de gewelddadige heersers van hun tijd? Dat hij een kind was van een ongehuwde moeder en ter wereld kwam tussen de dieren in een stal? En dat niet de goeie burgers zoals wij het snapten, maar wel een os en een ezel, wel woeste kerels die buiten in de nacht de kudde bewaken, en wel vreemdelingen met een merkwaardig geloof in sterren? Niet zo'n goed idee toch? Wat is het verdienmodel van zo'n religie? Wat is de propositie, de businesscase?

De extreemrechtse krachten die het christendom misbruiken voor hun eigen doeleinden, die volstrekt tegengesteld zijn aan de kern ervan, maken van Kerstmis en van het christendom een triomfantelijk wit masculien baasjesverhaal. Trap er niet in. Als je blijft. Ik kan er theologisch van alles over zeggen, maar wil vooral dit zeggen, ik wil zo graag dat jullie dit in je oren knopen, in je hart sluiten en mee de wereld in nemen: het echte verhaal van Jezus maakt je niet triomfantelijk en bazig, superieur of gewelddadig – het echte verhaal van Jezus de Christus maakt je bescheiden en verwonderd en dankbaar en oplettend en open. En behoedend.

Zoals een klein kind doet, dat je ziet of liever nog: dat je vasthoudt. Roep dat eens in herinnering. Een klein kind, een baby in je armen. Gaan niet onmiddellijk je armen beschuttend omhoog? En let eens op je gezicht, nu – alleen al bij de herinnering. Gaan niet onmiddellijk de spieren in je gezicht op zachter, op vertedering, op ontroering?

Dit is wat God wil, als je durft.

Dat vertelt Kerstmis.

Liefst elke dag.

In ieder geval vandaag.

Ik nodig je uit om even naast je te kijken, om je heen te zien. Elkaar aan te kijken. Jezelf aan te laten kijken. Elkaar vrede toe te wensen. Misschien zelfs 'de vrede van Christus'.

(...)

Arjan Broers